

ФОРМИ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ СІМЕЙ, ЯКІ ОПИНИЛИСЯ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Соляник М. Г. Форми та методи соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Метою статті є розгляд видів, форм та методів соціально педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

В статті розглянуто форми та методи соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих. Розкрито види соціальної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, такі як: матеріальна, психологічна, педагогічна, правова підтримка тощо. Розкрито форми надання різних видів соціально-педагогічної підтримки сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах. Приділено увагу соціальній допомозі сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах, як одного із напрямів соціальної підтримки сімей з дітьми.

Розглянуто одну із форм соціальної підтримки - соціальні послуги (психолого-педагогічні, розвиваючі, оздоровчі, соціально-медичні, інформаційно-довідкові, освітні, юридичні, профорієнтаційні послуги). Здійснено аналіз, систематизація, порівняння, узагальнення та зіставлення наукових поглядів на соціально-педагогічну підтримку та запропоновано термін «соціально-педагогічна підтримка сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах». Також приділено увагу нормативно-правовій базі соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, що дозволило визначити форми соціальної допомоги, які надаються сім'ям з дітьми. Крім цього проаналізовано соціальне обслуговування, як один із напрямів державної соціальної політики, що передбачає комплексне поєднання складових соціальної та матеріальної підтримки. Метою системи соціального обслуговування є організація різноманітних форм соціальної роботи з різними категоріями населення за територіальним принципом. Розкрито види соціального обслуговування: стаціонарне, нестаціонарне, напівстаціонарне, за місцем проживання, термінове.

Проведено аналіз практичної роботи спеціалістів соціальної сфери з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах, дозволив виокремити напрями соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Ключові слова: сім'я, сім'я у складних життєвих обставинах, соціально-педагогічна підтримка, форми соціально-педагогічної підтримки, методи соціально-педагогічної підтримки, соціально-педагогічна підтримка сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Соляник М. Г. Формы и методы социально-педагогической поддержки семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах. Целью статьи является рассмотрение видов, форм и методов социально-педагогической поддержки семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах.

В статье рассмотрены формы и методы социально-педагогической поддержки семей, которые оказались в сложных жизненных. Раскрыты виды социальной поддержки семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах, такие как: материальная, психологическая, педагогическая, правовая поддержка и тому подобное. Раскрыты формы оказания различных видов социально-педагогической поддержки семьям, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах. Уделено внимание социальной помощи семьям, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах, как одного из направлений социальной поддержки семей с детьми.

Рассмотрена одна из форм социальной поддержки - социальные услуги (психолого-педагогические, развивающие, оздоровительные, социально-медицинские, информационно-справочные, образовательные, юридические, профориентационные услуги). Осуществлен анализ, систематизация, сравнения, обобщения и сопоставления научных взглядов на социально-педагогическую поддержку и предложен термин «социально-педагогическая поддержка семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах». Также уделено внимание нормативно-правовой базе социально-педагогической поддержки семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах, что позволило определить формы социальной помощи, которые предоставляются семьям с детьми. Кроме этого проанализировано социальное обслуживание, как одно из направлений государственной социальной политики, что предполагает комплексное сочетание составляющих социальной и материальной поддержки. Целью системы социального обслуживания является организация разнообразных форм социальной работы с различными категориями населения по территориальному

принципу. Раскрыты виды социального обслуживания: стационарное, нестационарное, полустационарное, по месту жительства, срочное.

Проведен анализ практической работы специалистов социальной сферы с семьями, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах, позволил выделить направления социально-педагогической поддержки семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах.

Ключевые слова: семья, семья в сложных жизненных обстоятельствах, социально-педагогическая поддержка, формы социально-педагогической поддержки, методы социально-педагогической поддержки, социально-педагогическая поддержка семей, которые оказались в сложных жизненных обстоятельствах.

Сім'я є основним інститутом виховання та соціалізації дитини. У випадку, якщо сім'я за певних життєвих обставин неналежним чином виконує виховну функцію, не забезпечує належні умови розвитку і виховання дітей, вона стає об'єктом уваги державної системи соціальної роботи. Така сім'я стає об'єктом соціально-педагогічної роботи та потребує соціально-педагогічної підтримки.

Метою статті є розгляд видів, форм та методів соціально педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Серед найбільш поширених *видів* соціальної підтримки виділяють матеріальну, психологічну, педагогічну, правову підтримку тощо. Одним із напрямів соціальної підтримки сімей з дітьми є матеріальні виплати, що надаються у формі *соціальної допомоги*. Відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (від 21.11.1992р. №2811-ХІІ), таким сім'ям надається допомога по вагітності і полога; одноразова допомога при народженні дитини; допомога по догляду за дитиною до досягнення нею 3-річного віку; допомога на дітей одиноким матерям; допомога на дітей, які знаходяться під опікою або піклуванням [7]. Перелічені матеріальні виплати не є адресними і нараховуються незалежно від соціального статусу і потреб родини. Також в Україні передбачена адресна допомога малозабезпеченим сім'ям, що має на меті підтримку найбільш нужденного населення .

Основною метою соціальних виплат є забезпечення гідного рівня життя зазначених типів сімей з урахуванням їх специфічних потреб, а не допомогти сім'ям, які опинилися в скрутних життєвих умовах, за допомогою фахівців та їх порад знайти в собі сили та найбільш оптимальні шляхи, щоб подолати ці перешкоди.

Психологічна підтримка спрямована на мобілізацію внутрішніх ресурсів клієнта, з метою зміни уявлення про безвихідь його становища,

формування впевненості та мотивації щодо подолання почуття тривоги, психологічних комплексів, невпевненості в своїх силах, зміцнення активної, діяльнісної особистісної позиції. Вона може здійснюватися шляхом надання психологічних консультацій з метою покращення мікроклімату сім'ї, збереження психологічного здоров'я членів сім'ї, набуття впевненості в своїх силах, адаптації до середовища, поліпшення взаємин з оточенням, обговорення наявних проблем з членами сім'ї та надання рекомендацій щодо їх вирішення, формування навичок подолання труднощів та конфліктів з оточенням, організація та координація психотерапевтичних груп та груп самодопомоги, психологічна діагностика корекція та реабілітація.

Слід зазначити, що *педагогічна підтримка* орієнтована на превентивну та оперативну допомогу дітям, сім'ям шляхом надання їм необхідної соціально-педагогічної інформації, проведення просвітницької роботи, консультацій, бесід тощо. Зокрема науковець Т. Анохіна поняття «педагогічна підтримка» розглядає як відбір і використання системи педагогічних засобів, реалізація яких забезпечує допомогу у самостійному індивідуальному виборі особистістю своєї поведінки, у подоланні перешкод самореалізації у комунікативній, творчій та інших видах діяльності [1].

Разом з тим, *правова або юридична підтримка* здійснюється шляхом надання юридичних консультацій, проведення бесід з питань чинного законодавства, гарантій та пільг, здійснення заходів, спрямованих на захист прав та інтересів членів сім'ї, захист прав дітей, оформлення правових документів, представництво інтересів тощо.

Як зазначено у енциклопедії батьківства «*соціальна підтримка* – система заходів соціально-педагогічної роботи, спрямована на вирішення проблем осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, шляхом надання їм допомоги чи необхідних видів соціальних послуг. Система заходів, спрямована на створення умов, що дозволяють забезпечити соціальну захищеність людей» [5, с. 161].

Однією із форм соціальної підтримки є надання соціальних послуг. «*Соціальні послуги* – це дії державних або неурядових організацій, фахівців, спрямовані на задоволення потреб і забезпечення прав, вирішення проблем, попередження або подолання складних життєвих обставин окремих осіб чи соціальних груп» [5, с. 232]. Відомий вчений М. Гур'янова у своїх працях виокремлює наступні групи послуг: психолого-педагогічні, розвиваючі, оздоровчі, соціально-медичні, інформаційно-довідкові, освітні, юридичні, послуги профорієнтаційного характеру [2, с. 169-170]. Означені послуги охоплюють різні аспекти життєдіяльності сімей та їх дітей.

Соціальна підтримка сімей передбачає також надання комплексу соціальних послуг та впровадження різних форм, методів соціально-

педагогічної роботи, спрямованість і комбінування яких визначається потребами та ресурсами кожної конкретної сім'ї.

Законом України «Про соціальні послуги» 2003 року визначено перелік соціальних послуг, а Міністерством соціальної політики у 2012 році було уточнено та доповнено перелік соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати: догляд вдома, денний та стаціонарний догляд, підтримане проживання, паліативний/хоспісний догляд, послуга з влаштування до сімейних форм виховання, послуга соціальної адаптації, послуга соціальної інтеграції та реінтеграції, послуга габілітації, послуга соціальної реабілітації, надання притулку, кризове та екстрене втручання, соціальний супровід/патронаж, представництво інтересів, посередництво (медіація), соціальна профілактика.

Соціально-побутові послуги доцільні, коли в родині є дуже хворі дорослі. Якщо хвороба тимчасова – фахівці з соціальної роботи повинні допомогти сім'ї пройти цей важкий період, забезпечити належне утримання та виховання дітей, збереження сім'ї. Соціально-побутові послуги можуть бути складовою соціального супроводу чи кризового втручання. Результатом соціально-побутових послуг буде отримання необхідної допомоги членами сім'ї, у першу чергу, дітьми, забезпечення функціонування сім'ї.

Разом з тим, соціально-економічні послуги спрямовані на задоволення матеріальних інтересів і потреб сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах. У ході надання соціально-економічних послуг сім'ї фахівець, що здійснює соціальну роботу, допомагає сім'ї оформити необхідні документи та отримати матеріальну допомогу, яка повинна виплачуватися цій сім'ї відповідно до законів. Причому завданням спеціаліста є допомога, формування вмінь вирішувати проблеми самостійно, а не безпосереднє оформлення необхідних документів.

З метою психологічної корекції або психологічної реабілітації особистості, надання методичних порад надаються соціально-психологічні послуги. Результати соціально-психологічних послуг визначаються на основі діагностування початкового стану клієнта, кваліфікацією психолога та адекватними технологіями.

Широко використовуються в практиці соціальної роботи із сім'ями з дітьми, що опинилися в складних життєвих обставинах соціально-педагогічні послуги. Вони можуть бути адресовані, насамперед, дітям із цих сімей. Надаючи соціально-педагогічні послуги, можна домогтися таких результатів:

- підвищення самооцінки дітей шляхом досягнення успіхів у різнобічних справах, що не пов'язані із сім'єю і навчанням – участь у

спортивних змаганнях, художній самодіяльності, творчій діяльності та ін.;

- позбавлення дітей від постійного перебування в негативній обстановці в сім'ї шляхом організації активного дозвілля;

- прищеплення навичок організації позитивного дозвілля. Для того, щоб змінити стиль життя сім'ї та окремих її членів, необхідно, щоб вони уміли проводити вільний час, тому всі заходи щодо організації дозвілля мають бути корисними для всіх членів сім'ї.

Соціально-медичні послуги спрямовані, в першу чергу, на надання медичних консультацій з питань збереження і зміцнення здоров'я, формування ідеології здорового способу життя й подолання шкідливих звичок тощо. Соціально-медичні послуги можуть надавати як професійні медики, так і підготовлені спеціалісти, включаючи й волонтерів. Результатом соціально-медичних послуг є набуття клієнтами – всіма членами сім'ї, а особливо дітьми, – знань, умінь і навичок стосовно підтримки, збереження та зміцнення здоров'я, подолання шкідливих звичок.

На захист прав та інтересів осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах спрямовані юридичні послуги. Результатом надання юридичних послуг є отримання інформації щодо окремих норм законодавчих актів з питань, які цікавлять клієнта, описання реальних шляхів виконання закону, а також допомога клієнтам у проходженні цього шляху.

Послуги з працевлаштування соціальна служба надає разом із центрами зайнятості, молодіжними біржами праці, іншими установами, що здійснюють допомогу в працевлаштуванні, безпосередньо роботодавцями. Специфічною вона стає при працевлаштуванні неповнолітніх дітей та молоді із сімей, що потрапили в складні життєві обставини. У таких випадках проблема не лише у процесі працевлаштування, а й при допомозі клієнту здобути навички працівника: навчитися виконувати режим трудового дня, адекватно реагувати на зауваження роботодавця чи керівника, відповідально ставитися до доручень тощо. Результатом надання послуг із працевлаштування є отримання клієнтами роботи, яка допоможе вирішити економічні проблеми сім'ї, конкретному клієнту – отримати певний соціальний статус, стати повноправним членом суспільства, підвищити особистісну самооцінку.

Інформаційні послуги є складовою у наданні соціальної допомоги сім'ям з дітьми, що потратили в складні життєві обставини. Інформаційні послуги здійснюються за кількома напрямками: інформація про існування та координати тих закладів, які можуть надати послуги сім'ям з дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах і не в змозі їх подолати самотійно та для дітей із сімей, які мають невирішені проблеми.

На розширення переліку соціальних послуг сім'ям з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах, спрямовано Примірний галузевий стандарт надання соціальних послуг сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах (затверджений наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 29.12.2009 № 2459). Стандарт визначає основні напрямки, зміст, обсяги, процес надання соціальних послуг сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, принципи надання послуг зазначеній категорії та вимоги до надання послуг.

Одним із напрямів державної соціальної політики, що передбачає комплексне поєднання складових соціальної та матеріальної підтримки, є соціальне обслуговування. *Соціальне обслуговування* – це система соціальних заходів, яка передбачає сприяння, підтримку і послуги, що надають соціальні служби окремим особам чи групам населення для подолання або пом'якшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності [4]. Воно передбачає надання соціально-побутових, соціально-медичних, психолого-педагогічних, соціально-правових послуг і матеріальної допомоги, проведення соціальної адаптації і реабілітації громадян, які знаходяться у важкій життєвій ситуації. Метою системи соціального обслуговування є організація різноманітних форм соціальної роботи з різними категоріями населення за територіальним принципом.

Виділяють наступні види соціального обслуговування: 1) стаціонарне – обслуговування громадян, які частково або повністю втратили здатність до самостійного обслуговування і потребують догляду, і нагляду в умовах постійного або тимчасового проживання в закладах соціального обслуговування; 2) нестаціонарне – обслуговування без проживання громадян у закладах соціального обслуговування; 3) напівстаціонарне – обслуговування у відділеннях денного або нічного перебування закладів соціального обслуговування протягом певного періоду доби; 4) за місцем проживання – нестаціонарне обслуговування в домашніх умовах громадян, які частково втратили здатність до самообслуговування і потребують (постійно або тимчасово) надання соціальних послуг; 5) термінове – обслуговування разового характеру громадян, які потрапили у важку життєву ситуацію. Переважно під соціальним обслуговуванням перебувають особи, які мають фізіологічні обмеження у самостійному життєзабезпеченні: особи похилого віку, інваліди різного віку.

У роботі з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах складовою соціальної підтримки є *соціально-педагогічна підтримка*. Серед дослідників, які зверталися до розгляду поняття соціально-педагогічна підтримка можна виділити таких, як О. Газман, Т. Анохіна, А. Капська, Л. Оліференко, О. Безпалько, Л. Кулікова та ін. Проте на сьогодні в літературі ми не зустрічаємо чіткого визначення поняття

«соціально-педагогічна підтримка». Так, на думку О. Козлової, соціально-педагогічна підтримка полягає в створенні необхідних умов для позитивно спрямованої соціалізації. Автор розглядає її як комплекс заходів, що створюють можливість оптимізувати процеси освіти, навчання і виховання підростаючого покоління [6].

Соціально-педагогічна підтримка характеризується як «соціально-педагогічна діяльність, спрямована на виявлення, визначення і розв'язання проблем клієнта з метою реалізації та захисту його прав» [3, с. 29]. Л. Штефан соціально-педагогічну підтримку молодій сім'ї визначає як соціально-педагогічну діяльність, спрямовану на визначення та вирішення проблем сім'ї з метою забезпечення її функціонування в суспільстві.

Основною складовою соціальної допомоги сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах, ряд науковців визначає *соціальне навчання*, що передбачає навчання членів сім'ї умінням і навичкам, які необхідні їм як для вирішення наявних проблем, так і для попередження їх проявів. Зміст соціального навчання – це педагогічно-адаптований соціальний досвід розв'язання сімейних проблем.

Враховуючи необхідність впровадження компоненту соціального навчання у систему соціальної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, ми в своїй роботі дещо розширюємо сутність терміну «соціально-педагогічна підтримка». *Соціально-педагогічна підтримка сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах*, – це комплекс заходів соціально-педагогічної діяльності, спрямований на вирішення проблем сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, з метою забезпечення їх повноцінного функціонування.

Проведений нами аналіз практичної роботи спеціалістів соціальної сфери з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах, дозволяє виокремити такі *напрями соціально-педагогічної підтримки сімей*, які опинилися у складних життєвих обставинах, як: робота з дитиною/дітьми, соціально-психологічна робота з батьками, юридична допомога, матеріальна підтримка, інші види допомоги сім'ї.

Основний зміст соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю складають забезпечення сім'ї різними видами соціального обслуговування (соціальної допомоги та соціальних послуг), реабілітаційна та профілактична робота, соціальний супровід окремих категорій сімей та соціальне інспектування неблагополучних сімей. Вони реалізуються в практичній діяльності соціального педагога шляхом використання різноманітних методів, прийомів і форм соціально-педагогічної роботи. Ефективність впровадження такої діяльності потребує технологізації.

Таким чином, використання розглянутих видів, форм та методів соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних

життєвих обставинах, дозволяє підвищувати ефективність технологій соціально-педагогічної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Список використаних джерел

1. Анохина Т. В. Идеи и технологии педагогической поддержки в образовании США, Великобритании, Голландии / Т.В.Анохина // Воспитание и педагогическая поддержка детей в образовании: Материалы все рос.конф. / Под ред. О. С. Газмана. – М., 1996. – С.16-57.
2. Гурянова М.П. Сельская школа и социальная педагогика: Пособие для педагогов. – М: Амалфея, 2000. – 448 с.
3. Заверико Н. В. Компоненти системи соціально-педагогічної підтримки дитини / Н. В. Заверико // Теорія та практика підготовки соціальних педагогів та психологів у ВНЗ: досвід, проблеми та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17-19 травня 2007 р. - Запоріжжя: ЗНУ. - С. 29-31.
4. Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 року № 966-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-15>
5. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [За заг. ред. проф. І.Д.Зверєвої]. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
6. Козлова Л.Н. Введение в теорию социального воспитания / О.Н.Козлова. – М.: Интерпракс, 1994. – 208 с.
7. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: Методичний посібник. / І. Д. Зверєва та ін. – К.: Держсоцслужба, 2006. – 104 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Anohyna T.V. Ydey y tehnology pedagogycheskoj podderzhky v obrazovanny SShA, Velykobrytanyy, Gollandyy / T.V.Anohyna // Vospytanye y pedagogycheskaja podderzhaka detej v obrazovanny: Materyaly vse ros.konf. / Pod red. O.S.Gazmana. – М., 1996. – S.16-57.
2. Gurjanova M.P. Sel's'kaja shkola y socyal'naja pedagogyka: Posobyе dlja pedagogov. – М: Amalfeja, 2000. – 448 s.
3. Zaveryko N. V. Komponenty systemy social'no-pedagogichnoi' pidtrymky dytyny / N. V. Zaveryko // Teorija ta praktyka pidgotovky social'nyh pedagogiv ta psyhologiv u VNZ: dosvid, problemy ta perspektyvy: Materialy Vseukrai'ns'koi' naukovy-praktychnoi' konferencii' 17-19 travnja 2007 r. - Zaporizhzhja: ZNU. - S. 29-31.
4. Zakon Ukrai'ny «Pro social'ni posludy» vid 19 chervnja 2003 roku № 966-IV [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-15>

5. Encyklopedija dlja fahivciv social'noi' sfery / [Za zag. red. prof. I.D.Zvjerjevoi']. – Kyi'v, Simferopol': Universum, 2012. – 536 s.
6. Kozlova L.N. Vvedenye v teoryju socyal'nogo vyspytanyja / O.N.Kozlova. – M.: Ynterpraks, 1994. – 208 s.
7. Social'nyj suprovid simej, jaki opynylysja v skladnyh zhyttjevyh obstavynah: Metodychnyj posibnyk. / I. D. Zvjerjeva ta in. – K.: Derzhsoesluzhba, 2006. – 104 s.

Solianyuk M. H. Forms and methods of socio-pedagogical support families, which are in difficult life circumstances. The purpose of this article is to review the types, forms and methods of socio-pedagogical support for families who are in difficult life circumstances.

The article describes the forms and methods of socio-pedagogical support for families who are in difficult life circumstances. Disclosed types of social support for families who are in difficult life circumstances, such as: material, psychological, pedagogical, legal support, and the like. Revealed the form of providing various types of social and educational support to families who are in difficult life circumstances. Attention is paid to social assistance to families who find themselves in difficult circumstances, as one of the directions of social support for families with children.

Considered one of the forms of social support - social services (psychological, educational, developmental, health, socio-medical, information and referral, educational, legal, vocational services). The analysis, classification, comparison, generalization and comparison of scientific views on the socio-pedagogical support and proposed the term "socio-pedagogical support of families who find themselves in difficult circumstances". It is also focused on the regulatory framework of socio-pedagogical support for families who are in difficult life circumstances, which allowed to determine the form of social assistance that are provided to families with children. In addition analyzed social services, as one of directions of the state social policy, which involves a complex combination of social and material support. The purpose of the social service system is the organization of various forms of social work with different categories of the population according to the territorial principle. Disclosed to the social services: a stationary, non-stationary, semi-stationary, place of residence, urgent.

The analysis of the practical work of social workers with families who are in difficult life circumstances, allowed us to identify areas of socio-pedagogical support for families who are in difficult life circumstances.

Key words: family, family in difficult life circumstances, socio-pedagogical support, forms of socio-pedagogical support, methods of socio-pedagogical support, socio-pedagogical support families, which are in difficult life circumstances.

Отримано 20.04.2015 р.